

تحلیل محتوا و ساختار آن

سید مهرداد سلطانی^{۱*}، محمدرضا احمدی^۲، رضا صادقی^۳، سید مهران سلطانی^۴

۱- کارشناس علوم تربیتی، آموزگار دوره ابتدایی، اداره ی آموزش و پرورش شهرستان لردگان

۲- دانشجوی کارشناس علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان استان چهار محال وبختیاری

۳- دانشجوی کارشناس علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان استان چهار محال وبختیاری

۴- دانشجوی کارشناس علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان استان چهار محال وبختیاری

* نویسنده مسئول: Email: soltanimen@yahoo.com

چکیده

تحلیل محتوا یکی از روش‌های مهم پژوهش که در سال‌های اخیر بیشتر مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است همچنین در تحقیق اجتماعی روز به روز اهمیت بیشتری پیدا می‌کند دلیل آن، امکانی است که برای تحلیل منظم اطلاعات و اظهار نظرهای عمیق تر و پیچیده تر مثل گزارش مصاحبه‌های نیمه رهنمودی عرضه میکند لذا در این پژوهش با استفاده از روش مروری سعی شده است تحلیل محتوا و ساختار آن مورد مطالعه قرار گیرد. نتایج حاصل از این تحقیق نشان داد که از گذشته تا کنون مباحث تحلیل محتوا مورد استفاده می‌گرفت و گویا اولین مورد مستند تحلیل کمی متون به قرن هجدهم بر می‌گردد. تحلیل محتوا از روش‌های اسنادی است که به بررسی نظام مند، عینی، کمی و تعمیم پذیر پیام‌های ارتباطی می‌پردازد. و معمول ترین استفاده از تحلیل محتوایی، توصیف خصوصیات پیام است. کرلنر بر این باور است که تحلیل محتوا باید روشی نظام مند و عینی می‌باشد و از آنجایی که تحلیل محتوا کمی است، هدف اصلی تحلیل محتوا بازنمایی دقیق مجموعه ای از پیام می‌باشد. فرایند کلی عملیات تحلیل محتوا عبارت است از: ۱- تعیین موضوع ۲- بیان یک چارچوب که تئوری تحقیق بر آن مبتنی است ۳- در نظر گرفتن وسیله‌ای برای اندازه گیری متغیرها ۴- تهیه و تنظیم ابزار جمع آوری اطلاعات ۵- جمع آوری اطلاعات مربوط به طرح تحقیق ۶- تجزیه و تحلیل داده‌های مرتبط با فرضیه تحقیق. همچنین مقرون به صرفه بودن از لحاظ زمانی و هزینه، عدم ایجاد مزاحمت برای دیگران، پرداختن به مسائلی که در طول زمان رخ داده است را می‌توان از مزایای روش تحلیل محتوا دانست.

واژگان کلیدی: تحلیل محتوا، پژوهش، عینی، کمی

۱. مقدمه

تحلیل محتوا از روش‌های اسنادی است که به بررسی نظام مند، عینی، کمی و تعمیم پذیر پیام‌های ارتباطی می‌پردازد. تحلیل محتوای می‌تواند محقق را در تهیه مدلهای عملکردی، کمک کند. بدین قرار، می‌توان با تحلیل آثار گروهی خاص از نویسندگان، خطوط اصلی اندیشه آنها را بیرون آورد، با یکدیگر تلفیق نموده و در نهایت مجموعه‌ای تشکیل داد که مشخص کننده نحله، فلسفه یا مکتبی خاص است.

استفاده از مباحث تحلیل محتوا در متن، به دوران بسی دور بر می‌گردد. آن‌گونه که از تاریخ بر می‌آید، در عصر طلایی تمدن یونان باستان مباحث تحلیل محتوا مورد بهره‌وری قرار می‌گرفته است. (رفیع پور، ص. ۱۱۰) به نظر می‌رسد، استفاده تاریخی تحلیل محتوا در بعد علمی آن را می‌توان به بهره‌گیری از تحلیل محتوا در شناخت کلمات، لغات و